

מזה שבות טובה

מענה לבני הישיבות בנתיבי העליה

גליון 18

התפילות בימים נוראים

לחשוב שאין לו הרבה סיכוי עליו להסיח דעתו ממחשבה זו, ולחשוב רק קדימה).

לגבי הבכי בימי ראש השנה, שמעתי בשם המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצ"ל שבזמננו לא צריך סימנים שנפשינו אינה טובה ושלימה, והיינו שלפי דרגתנו זה דבר טבעי ונורמלי לא להגיע לבכי בימים הנוראים, וכן ידועה דעת הגר"א שאין לבכות בראש השנה, וע"ע בשו"ע סימן רפ"ח סעיף ב' לענין בכי בתפילה בשבת.

כדי לקבל הרגשים בתפילות הימים הנוראים, ובכלל בענין קנית הרגשים באופן כללי, א"א לעבוד על הדבר בצורה ישירה, כי בשביל לקבל הרגשים צריך להיות מרוכז בדבר שממנו מתרגשים, והנסיון להגיע להרגש מפריע לאותו ריכוז. אלא הדרך לזה מתחלקת לשני חלקים: א' להתרומם מעל כל הדברים האחרים שתופסים את הראש. ב' להתרכז כראוי בתפילה. דבר זה לא ניתן להתחיל לעשותו רק בתפילה עצמה, אלא צריך לזה הכנה, וכדלהלן.

הפוסקים כתבו שבעשרת ימי תשובה צריך להרבות בהירות בדקדוקי מצוות למרות שכל השנה אינו מקפיד עליהם, וביאר בזה הרב דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו חלק ב' עמ' 65) ששינוי המעשים החיצוני מעורר אצל האדם את הפנימיות להתקרב אל השם. ודאי שאחד מהדברים שצריך לתת עליהם את הדעת בימים אלו הוא חיזוק בלימוד התורה, הן מפני שהדקדוק הנצרך בדקדוקי הלכה מחייב גם לדקדק באיסור ביטול תורה, ומלבד זה התורה היא הדבר המרומם והמזכך ביותר, וע"י דביקות בתורה האדם נמצא במקום ששאר הדברים הרבה פחות מעניינים אותו, וממילא הוא יכול יותר בקלות להתחבר להרגשים רוחניים בתפילה. ולכן מעכשיו ועד אחרי יום הכיפורים ראוי להשתדל להתעסק כמה שפחות בעניינים שאינם עבודת השם, ועל ידי זה תגיע לימים הנוראים מרומם יותר, ויהיו פחות דברים שיסיחו את דעתך מעבודת השם. כמו כן חשוב כבר עכשיו להשקיע יותר בתפילה ובסליחות לאומרים כראוי, שעד י"ז זה תגיע מחובר יותר לתפילות הימים הנוראים, כי קשה להתחבר בבת אחת ללא הכנה מוקדמת.

ולענין תפילות הימים הנוראים עצמם, במקום לחפש את ההרגשים, צריך פשוט להתחבר לפשטות הדברים הנאמרים בתפילה, להתפלל בהטעמת הדברים הנאמרים, ולהשתמש בכח של הניגונים היפים של התפילות והפיזטים לעורר את הכונה. אין חובה לכיין בכל התפילה מתחילתה ועד סופה, וגם אין חובה להגיע להרגשים ולכוונות עמוקות, אבל ע"י השתדלות להשתחרר משאר הדברים שתופסים את הראש, וההתמקדות בדברים הנאמרים בתפילה, תגיע בסייעתא דשמיא לחיבור עמוק יותר ולהרגשים חזקים יותר.

אם עשית הכנה נכונה וטובה לימים הנוראים, והשתדלת בשעת מעשה לכיין טוב בתפילה, גם אם לא עלה הדבר בידך כמו שציפית, לך עליך המלאכה לגמור, הקב"ה אינו בוחן את האדם לפי התוצאה, שהיא תלויה בחסדו יתברך, אלא לפי ההשתדלות, ואתה נבחן רק אם עשית מה שבכוונתך לעשות.

בימים אלו שלפני הימים הנוראים מתעוררת בי תחושה לא כ"כ נעימה, אני זוכר מהשנים הקודמות שבתפילות של הימים הנוראים היה קשה לי להתחבר לתפילה, וכשהסתכלתי סביבי ראיתי בחורים שנחשבים פחות טובים ממני איך הם מתפללים בכונה ובהתרגשות. עוד עומדים לנגד עיני דברי הבאר היטב (תקפ"ד) בשם האריז"ל שכל מי שלא נופלת עליו בכיה בימים הנוראים זה מראה שאין נשמתו טובה ושלימה, וזה נותן לי הרגשה לא טובה. כמו כן הייתי שמח לדעת כיצד ניתן לקבל הרגשים בתפילות הימים הנוראים?

תשובה

אני בהחלט מזדהה עם הרגשתך, וגם אני באופן אישי מרגיש כך כשאני רואה את אלו שבאמת מחוברים לתפילה, ורואים אותם איך מתחילת התפילה ועד סופה הם מרוכזים וניכר כי ראשם תפוס במה שנאמר בתפילה, ומתפללים בישוב הדעת וברצינות. ובהחלט יש מה ללמוד מהם שניתן להתרומם ולהסיח דעת מכל הסביבה ומהמחשבות על דברים אחרים, ולהיות דבוק בקב"ה הן על ידי הבקשות שבתפילה שהם בעצם הכרה שהכל תלוי בו, והן ע"י חלקי התפילה השייכים להודאה לקב"ה על רוב חסדיו, והן ע"י חלקי התפילה שבהם אנו משבחים את הקב"ה על גדולתו וטובו, ובמיוחד בימי ראש השנה שבהם אנו גם ממליכים את הקב"ה עלינו (מלכויות), ומחזקים את ההכרה בהשגחתו עלינו, ובכך שביום זה האדם עומד בדין (זכרונות), וכן את ההכרה שהתורה ניתנה לנו בהר סיני בקול שופר והעולם מונהג במטרה להגיע לתכלית בביאת המשיח שביאתו תוכרז ע"י השופר (שופרות), וביום הכיפורים מוסיפים גם את החלק של בקשת סליחה ומחילה על העוונות עם חרטה על העבר וקבלה לעתיד, ו"ונשלמה פרים שפתינו" ע"י סדר עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים. יש כמובן עוד הרבה עומק בדברים אלו, וכתבתי רק את היסודות בקצרה, וכדאי לעיין בספר הנפלא 'שפתי חיים' להגר"ח פרידלנדר זצ"ל, או בשאר הספרים המבארים בפירוט ובעמקות את עבודת הימים הנוראים ואת חלקי התפילות, ואין תועלת להרבות בקריאה, אלא למצוא ספר שאתה מוצא בו טעם ואתה מרגיש שהדברים מדברים אל פנימיותך.

לגבי ההרגשה שיש כלפי אחרים, אם הדבר מעורר למה ניתן להגיע זו תחושה חיובית ובונה, אבל אם הדברים גורם לחלישות הדעת צריך לזכור שכל אחד יש לו סגנון שונה ותפקיד אחר בעולם המתאים לסגנונו, וכל אחד יש לו מעלות ויכולות אחרים, וכל אחד מגיע מנקודת פתיחה אחרת, ולכן גם כאשר רואים אצל אחרים דבר טוב זה לא אומר שבהכרח הם יותר טובים. (כל תחושה שיש לאדם צריך להתבונן אם היא מקדמת אותו או מחלישה אותו, ורק אם היא מקדמת אותו היא טובה, ואם לאו צריך האדם להסיח דעתו מכך או להסביר לעצמו למה זה לא נכון. גם לגבי תשובה, אם האדם מתבונן על העבר וזה מקדם אותו לחשוב איך להתקדם זה טוב, אבל אם זה מחליש אותו וגורם לו